V. b. b.

CENA 40 GROŠEV

NAŠ TEDNIK

KULTURNO-POLITIČNO GLASILO

2. leto | V Celovcu, dne 29. marca 1950 | Številka 13

Proletarci trpljenja in krivice, združite se!

To je bil čuden zaključek karijere. Tri leta je nastopal kot učenik, čudodelec, zdravnik in duhovnik. Kamor koli je prišel, se je okrog njega zgrinjala množica in pol iz radovednosti in pol iz nekega pritajenega pričakovanja visela na njegovih ustnah, ko je razlagal in učil o pravem življenju. Divje mu je ploskala in ga oboževala, kadarkoli ji je storil katerega koli svojih čudežev. Občudovala ga je v njegovi drzni sodbi farizejstva in na predvečer velikonočnega praznika ga je v šumečem slavju spremljala v mesto in ga obsipala z uprav kraljevskimi častmi.

Ni minil še teden po kraljevskem triumfu, ko se je dvigal med dvema razbojnikoma tretji križ in na njem je visel oboževani ljubljenec množice v strašni samoti in še strašnejši sramoti. Zločinec Barabas je bil po mnenju množice boljši od njega, najsramotnejši način usmrtitve je bil komaj dober zanj — za hujskača proti rimskemu cesarju, za predrznega bogoskrunilca. Učenikova karijera se je končala s popolnim zunanjim porazom. Še število njegovih zvestih je vpraševalo na križ. Čemu si nas hujskal in gnal v sramoto?

Tu kolne oče svojo usodo. Trudil se je in garal je za družino od svojega poročnega dneva. Vse svoje sile ji je posvetil in sedaj ždi zgaran in upognjen pred svojim domom in prosi svojo snaho kruha. Tam joka mati nad svojim petkratnim materinstvom, zasmeh ohol ih sinov in hčera jo biča krvavo bridko. Spet tu se krivi hrbet beraču pod težo prazne malhe, spet tam se bori z obupom pohabljenec, slep, brez noge, brez roke.

V ječi se muči nedolžni s krivo sodbo. Na bolniški postelji se zvija bolnik v neizprosnih bolečinah. Z muko v srcu prenaša obrekovani trpkost sovraštva.

Kmet se izneverja delu in gruntu, ker se mu trud več ne izplača. Delavcu in rokodelcu postajata delavnica in utrudljivi napor neznosna. Zakaj so drugi uspešnejši, bogatejši, mogočnejši? Učitelj išče sadove svoje tridesetletne vzgoje in izgublja vero v človekovo dobroto. Duhovnik je desetletja molil, učil in trpel in sedaj s strahom v srcu išče sadov in jih ne vidi nikjer.

Mali narod, stoletja je upal in se bal, si dajal sam, kar naj bi mu dali drugi nad njim. Šel je v prognanstvo, v ječe, taborišča in na morišča. Z širokoodprtim pogledom se po tem križevem potu vprašuje: Ali še vedno ni dovolj?

Zberite se že vendar vi, ponižani, razžaljeni, mučeni, obrekovani, vi, ki vas tepe krivica tega sveta s pestjo v obraz! Vas je milijarda, dve milijardi! Z združeno močjo in drznim zamahom odvržite krivico, ponižanje, trpljenje in se kronajte s krvavo zasluženim uspehom! Proletarci trpljenja in krivice, združite se!

Na Golgoti stoji križ z najbolj ponižanim, najbridkejše razžaljenim, najstrašnejše mučenim, z Njim, kateremu se je zgodila največja krivica vse zgodovine celega človeštva. Čudno, prečudno: ali je bilo vse nesmisel ali pa je edinstven čudež. Križ stoji in Križani moli: Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo! In ta križ roma odtlej skozi dvetisočletji po vseh kontinentih in postaja vedno večji — v cerkvah, v hišah, na razpotjih, na zibelih, krstah in grobovih, v lesu in kamnu, srebru in zlatu, v jutranjem in večernem pozdravu, v krstnem, poročnem in bolniškem blagoslovu. V znamenju tega križa zmagujejo kralji in vojskovodje, rastejo in cvetijo družine, se kulturno krepijo in čvrstijo ljudstva. Znamenje tega križa stoji tudi danes ob razpotju svetovne zgodovine in svetovne usode. Znamenje križa bo žarelo na nebu v poslednji dan tega sveta.

Od Križa na Golgoti naprej do danes in do zadnjega dneva torej trpljenje, ponižanje, krivica, beraštvo, žalost, bolečine, brezuspešnost več niso zlo, marveč so odreševanje in blagoslov. Odtlej je torej samo še eno zlo: upor proti križanemu Bogu, greh. Samo par let za golgotskim križem se je zrušil v prah mogočni Jeruzalem in njegovo ljudstvo je odromalo v suženjstvo. Za njim so se in se bodo podirale še mogočnejše trdnjave sovraštva in krivice, njihova ljudstva pa so in bodo morala izbirati med suženjstvom greha ali blagoslovom križa.

Proletarci trpljenja in krivice, zberite se okoli križa na Golgoti! Tod vam bo uteha, mir in odrešenje!

Sestanek zunanjih ministrov

Aprila meseca se sestanejo verjetno v Londonu zunanji ministri Amerike, Anglije in Francije. Kot predpriprava so se vršila te dni razna posvetovanja vojaških štabov podpisnic atlantske pogodbe. Po vsem razvoju zadnjih mesecev je postal prepad med Vzhodom in Zapadom vedno večji in se je pojavila potreba po tesnejši strnitvi in okrepitvi gospodarskih in vojaških sil Zapada.

Organizacija Združenih narodov ni več zmožna, da bi služila kot podlaga za urejevanje mednarodnih vprašanj. Po bojkotu, ki ga izvajajo Sovjeti in njihovi pristaši v Varnostnem svetu in v vseh drugih odborih OZN je delo te organizacije v smislu njenih statutov prenehalo.

Generalni tajnik Združenih narodov se sicer trudi, da bi ta spor v Varnostnem svetu, ki je nastal radi Kitajske, na izrednem zasedanju premostil. Opazovalci trdijo, da je Rusija pripravljena udeležiti se tega posvetovanja. Vendar so izgledi za uspeh majhni, če upoštevamo, da se je na eni strani Amerika pod geslom takozvane „totalne diplomacije" že odločila za konkretno stališče. Na drugi strani potrebuje Rusija na Dalnjem vzhodu, kjer se odpirajo velike možnosti preko Kitajske, dejstva potom katerih lahko izpriča svojo naklonjenost zasužnjenim narodom Azije.

Zato je malo verjetno, da bi na tej podlagi prišlo do kakega sporazuma. Edina pot, ki bi verjetno do takega sporazuma vodila, bi bila ta, da se svet deli kot se je o tem zadnje čase dosti govorilo v dvoje vplivnih območij med Ameriko in Rusijo. V tem primeru seveda bi ta sporazum šel na račun vseh drugih.

Problem enotne Nemčije

Vzhodno nemški politiki so vse svoje delo usmerili v tem pravcu, da upostavijo enotno Nemčijo in se poslužujejo v svoji propagandi vseh čustev nemškega naroda, na katera pač morejo računati. Predvsem so to nemški nacionalizem in nemški militarizem. Vse radijske postaje in časopisje Vzhodne Nemčije je v tej službi. Pri vsem tem pa se je Zapadna Nemčija obračala izrecno samo na Zapad. Zadnji teden pa je šel v protiofenzivo kancler Zapadne Nemčije dr. Adenauer in je zahteval pri vseh štirih okupacijskih silah svobodne in tajne volitve za vso Nemčijo pod mednarodnim nadzorstvom. Iz teh volitev naj bi izšla nemška vlada, ki bi pripravila enotno ustavo za vso Nemčijo, katero naj bi potem zopet nemški narod z glasovanjem odobril. To je prva zahteva Zapadne Nemčije, ki se po vsej vsebini sklada s podobnimi zahtevami Vzhodne Nemčije. Seve pomeni to propagandistično obremenitev politikov Vzhodne Nemčije. Odmev iz Vzhodne Nemčije je popolnoma odklonilen, ker se od te strani dr. Adenauerju očita izdajstvo enotnosti nemškega naroda in to posebno v zvezi z ureditvijo porurskega vprašanja.

Dr. Adenauer pa ni samo aktiven napram Vzhodu, marveč poskuša tudi na Zapadu vzbujati pozornost. Poročali smo že o njegovem predlogu, ki ga je stavil Francozom, da bi skupno z Nemci ustvarili eno gospodarsko celoto. V zvezi s tem predlogom je v Parizu zasedal državni svet pod predsedstvom predsednika Francije Auriola. Francozi so vzeli ta poziv v resen pretres in se bodo z njim še bavili.

Še vedno brezposelnost

Avstrijska sindikalna zveza se je te dni na svoji seji bavila z vprašanji zaposlitve in zboljšanja življenskih prilik. Največje težave predstavlja popolna zaposlitev, ki je predvsem stavbarstvo in zidarstvo v tem letu radi pomanjkanja kapitala ne bo moglo izvesti. Kot znano, država nima kritja za že dovoljene kredite v svrho pozidave v vojni poškodovanih stanovanjskih hiš. Zveza je sklenila, da nujno zahteva na merodajnih mestih, da se predvsem v tej panogi gospodarstva iz kakoršnihkoli javnih sredstev stavijo na razpolago potrebne vsote. Za ohranitev socialnega miru je nujno potrebno odpraviti brezposelnost, dati velikemu številu stanovanjske možnosti, ob enem pa poskrbeti, da se življenski pogoji nadalje zboljšajo potom znižanja cen.

K temu pripomnimo le, da se cene z birokratičnimi ukrepi ne dajo urejevati. Za to je treba zdravih gospodarskih prilik in zvišanja proizvodnje. Vsa poklicana in nepoklicana mesta delajo pri nas načrte, niso pa še dovedli do res znatnih uspehov. Predvsem kmet je opazil, da se breme pri znižanju cen nalaga v glavnem le njemu, da pa proizvodi, ki jih rabi in jih mora kupovati on sam, ne gredo sporedno s padanjem cen na kmetijskem področju.

Konferenca avstrijskih škofov

Na Dunaju so se sestali 21. in 22. marca vsi avstrijski škofje, kjer so obravnavali pereča vprašanja. Škofje so sklenili na svojem posvetovanju staviti sledeče odločne zahteve:

1. cerkveno sklenjen zakon naj bi bil tudi brez civilne poroke državno veljaven.

2. privatne konfesionelne šole naj vživajo iste pravice kakor državne.

3. za točno ureditev razmer med Cerkvijo in državo naj se sklene konkordat.

Nadalje so pozvali škofje vse odgovorne može v gospodarstvu in državi, da naj v pravem krščanskem duhu kažejo razumevanje za socialne potrebe malega človeka. Opozarjali so na vedno naraščujoče cene in s tem v zvezi na naraščujočo bedo med delovnim ljudstvom. Nadalje so škofje ugotovili, da je Cerkev do sedaj odstopila 782,5 ha zemljiške posesti delavcem in nastavljencem, tako da je imelo 8000 družin možnost si postaviti svojo hišico.

Pismo iz Italije

V naslednjem priobčujemo pismo, katero je pisal znanec o svojem potovanju po Italiji. (Op. ur.)

Ne bom opisoval potovanja, ki ima navadno kako neprijetnost, posebno če je dolgo. Najbolj me je vleklo v Gorico, ker takoj na drugi strani prebiva moj brat. Z njim sem se hotel malo pogovoriti, pa ni bilo mogoče. Mogoče pozneje. Pa vseeno mi ni žal tega potovanja, ker sem tam v Gorici imel priložnost videti edinstveno mejo na svetu. Tisti, ki je predlagal tako razmejitev, spada v norišnico. Ne smemo pozabiti, da je tukaj tudi politika vmes. Pustiti vedno kako krvavečo narodno rano, da ni sporazuma med narodi po načelu: „Kjer se dva prepirata, se tretji veseli". Vsled tega hira in umira sončna Gorica. Če boste imeli priliko, pojdite gledat umetno mejo.

Ker iz več razlogov nisem mogel ostati v Gorici, sem se odpeljal proti jugu.

Benetke, Padova, Verona, Milano. Koliko umetnosti v teh mestih. Tu bi trebalo dva meseca, če bi si hotel ogledati vse. Padova, Milan, Verona in Turin so od bombardiranja precej poškodovana mesta; pa vse se hitro popravlja, ker gre vlada zelo na roko. Zida se v hitrejšem tempu nego v Avstriji.

Sedaj se nahajam v bližini Turina. Zvečer se vidi lepo razsvetljeno mesto. To mesto je najlepše italijansko velemesto, moderno in zato manjkajo tudi one umetnosti, kakor jih imajo n. pr. Benetke. Tu v Foglizzu je kar prijetno. V sredini je grad, kjer so šole in občinski uradi. Kraj je kakor vsi italijanski kraji, tesno skupaj nagnetene hiše. Pritličnih hiš ne poznajo. Tu se nahaja velikanska župna cerkev s prekrasno notranjščino, poleg te je šest drugih kapel ali po naše podružnic.

Tukajšni župnik obhaja 50-letnico mašništva in 25-letnico bivanja v tukajšnji fari. Za to priliko so mu farani hoteli pokloniti lepo darilo. On si je izbrai to-le, da mu postavijo v veliko glavno cerkev zvočnike in velik zvočnik na zvonik. To so mu tudi napravili. Posebno zvočnik na zvoniku paradira, čuje se po celem trgu. Vsa naprava je stala 300.000 lir, to bi bilo približno 15.000 šilingov. Glavna proslava tega dne bo pa meseca junija. Sedaj pripravljajo razni odbori, da bi čim lepše izpadla proslava. — Škoda, da ne znajo zvoniti, ko imajo tako lepe bronaste zvonove! Slovensko pritrkovanje je tu neznano.

8. do 15. januarja je bil tu misijon, bolj ali manj podoben našim. Kar me je iznenadilo, so takozvani dialogi — dvogovori. Istočasno sta dva pridigarja, vsak na svoji prižnici. Eden ugovarja, drugi mu odgovarja in s tem rešujejo očitke ali ugovore, ki so navadno med ljudstvom. Ta dvogovor, ki sem ga slišal je bil v piemontskem narečju, za to sem prav malo razumel. Toliko sem spoznal, da je bil govor o sedmi zapovedi. Trajal je 45 minut. Poslušalci so se večkrat sladko in glasno zasmejali. Menda so ti dvogovori zelo koristni in

poučni. Udeležba je bila polnoštevilna. Trg sam ima 3050 duš. Od teh so moški zvečer ob sedmi uri, ko je bilo zanje, vsak večer napolnili celo cerkev. Ob deveti uri je bilo za ženske, ob treh za dekleta in ob petih za fante.

V cerkvi pojejo menjaje, moški, ženske, otroci in potem zopet skupno. Cerkve se moški ne sramujejo kakor pri nas.

Pred Mussolinijevo dobo obisk šole ni bil obvezen, zato veliko šole odraslih ne zna brati. Mladi pa že uporabljajo molitvenike.

Kljub temu, da je Italija prenapolnjena z vinom, ni videti pijancev. Kaj bi bilo tam, če bi pri vas bilo toliko cenene in dobre pijače?! Moralno življenje je visoko.

Šolska mladina se pod vodstvom učiteljev udeležuje verskega življenja. Opazil sem tudi večjo pažnjo in ljubezen staršev do otrok.

Zelo močna je tu katoliška akcija. Komunistom postaja nevarna. Z raznimi vprašanji, agrarna reforma, stanovanjsko vprašanje, zaposlitev delavcev, ki jih rešuje sedanja vlada, precej pametno zavira komunistično propagando.

Povsod pa vlada velika svoboda v govoru, v veri itd. Mussolinijeve dobe se nič radi ne spominjajo. Vse Mussolinijeve parole, ki so bile napisane po hišah, so pobelili. Vendar moramo resnici na ljubo tudi ošabnemu diktatorju priznati velike zasluge. Če je danes Italija prepežena z avtocestami in je mnogo osušenega močvirja, tako je to diktatorjeva zasluga.

Želel bi, da bi tamošnje ljudstvo videlo, kako je treba izkoristiti vsak košček zemlje. Tu znajo vse izrabiti, namakanje polja, kaj se obnese tu in kaj tam. Ker sedaj ne morejo več drago prodajati kokonov sviloprejk radi umetne svile, sekajo murve in sadijo na njihovo mesto trto in sadno drevje.

Italijani imajo eno posebnost, pa naj jo imenujejo prednost ali pa napako. Hitro se vnamejo za stvari in hitro zopet ponehajo. Štrajki so pogosti, toda brez posebnega pomena. Izložbe so polne kot pred vojno. Kar si poželiš, vse je tvoje, če imaš dovolj lir. V Fiat avtomobilskih tovarnah dela 90.000 delavcev, ki so dobro plačani in imajo tudi velika in lepa stanovanja.

Hrana je dobra, večinoma na olju, kruh bel.

Radi krasnih cest, dobrih prevoznih sredstev, lepih hotelov in drugih udobnosti je Italija za letoviščaarje zelo privlačna. Leta 1949. je obiskalo Italijo 3 miljone tujcev, ki so pustili 12 miljard lir v devizah (tujih valutah). Letos v Svetem letu pa pričakujejo dva ali celo trikrat toliko romarjev iz vsega sveta. Sicer pa ima Italija vse pogoje, da privleče mnogo tujcev. Ker je Vzhod zaprt, prihajajo Amerika in Zapad.

Kako se preživi 46 miljonov Italijanov na tako malem obsegu italijanskega polotoka? V vsakem kraju imajo kako domačo obrt razven polja, tako so tu v Foglizzu metlarji. V vsaki družini delajo zvečer vsi družinski člani od desetega leta naprej metle. Blago je dobro, izdelava prvovrstna. Saj gredo ti izdelki tudi v Avstrijo. Tudi vi pometate z folijskimi metlami.

Prebivalstvo je tukaj precej mešano. V nekaterih krajih so sami Francozi. Imajo vse pravice in ni opaziti sovraštva med obema narodoma kakor na Koroškem.

Ljudstvo samo je prijazno, toda ob začetku nekam nezaupno do tujcev. Ljudje ne znajo italijanščine, katero sicer razumejo, a vsi govorijo piemontsko narečje; to je mešanica med italijanščino in francoščino. Nemcev ne marajo, ker so še vedno pod vtisom SS Hitlerjevih regimentov.

Moški radi stoje na cesti v skupinah, v sredini pa se nahaja agitator. Tako se menda vršijo priprave za občinske volitve. Skupine moških popolnoma nasprotnih svetovnih nazorov stoje komaj par metrov oddaljene, brez da bi prišlo do neprijetnih dogodkov. Skupina, ki je preje končala svoj sestanek, se večkrat pridruži nasprotni skupini.

Vreme imamo lepo. Če pade nekaj snega, takoj izgine. Taki dnevi so polni veselja za mladino. Smučanja tu ni in se tudi zanj ne zanimajo.

V šolah se učijo ponajveč francoščine, nemščina pa je za italijansko uho pretežka, zato so Italijani, ki bi res obvladali nemški jezik le redka prikazen.

Vas pozdravlja

J. V.

Politični teden

Če pogledamo po najbližji soseščini, potem se bo naše oko med drugim ustavilo na našem južnem sosedu, **Jugoslaviji**, kjer sta dva vodilna predstavnika režima povedala precej odločnih in zanimivih reči. Tako je podpredsednik jugoslovanske vlade, Edvard Kardelj v Črnomlju na Dolenjskem zelo ostro ožigosal vodilne politike kominformističnih držav, češ da so to „omejeni birokrati". Nadalje je dejal, da je mir na svetu nedeljiv in da ne sme biti takozvanih interesnih sfer Vzhoda in Zapada. V Jugoslaviji so bile preteklo nedeljo volitve v poslansko zbornico — postavljena je bila le ena sama lista. Oni, ki ne soglašajo z njo, so mogli svoj glas uveljaviti s tem, da so ga vrgli v takoimenovano slepo skrinjico. In v predvolilni kampanji je tudi ugleden član politbiroja CKPJ Moša Pijade imel na zborovanju govor v katerem je najpodrobneje dokazoval, da je osvobodilno gibanje pod vodstvom maršala Tita prejelo iz Sovjetske zveze zelo malo materijelne pomoči, pač pa je bil Zapad velikodušnejši. Sovjetska pomoč se je pokazala šele takrat, ko so enote rdeče armade prekoračile Donavo. Moša Pijade je prebral vse depeše in prošnje Tita za zdravniško in materialno pomoč na naslov S. Z., ki pa so bile brezuspešne. Če slišimo sedanje odločne in ostre govore na naslov Sovjetov, se nehote spomnimo na dobo 45—47, ko je bila Sovjetska zveza in njena rdeča armada v nebo poveličevana in njeni politični in vojaški voditelji oboževani kot heroji in rešitelji ne samo Jugoslavije, temveč vsega človeštva. — Spor med Titovo Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo je slej ko prej globok in čeprav v zadnjem času ne ustvarja večjih mednarodnih komplikacij, ostaja vendarle eden najzanimivejših svetovno-političnih problemov, katerih nadaljnji razvoj bo prinesel še marsikatero presenečenje.

Drug naš sosed iz Juga je **Italija**. Ta dežela je trenutno prizorišče težke notranje socialno-politične krize. Pravzaprav gre tukaj v glavnem le za borbo levičarske opozicije proti demokratsko krščanski vladi. Komunisti in levi socialci so prešli v obsežno ofenzivo in kot povod ali recimo tudi vzrok je vprašanje agrarne reforme. V južni Italiji predvsem obstojajo namreč še ogromna veleposestva, ki so last plemiških družin, grofov ali baronov. Kmetje, ki obdelujejo ta posestva, oddajajo po pogodbi gotov delež svojemu gospodarju. V tem je res nekaj zaostalega, ostanek iz že preživetih razmer prejšnjih stoletij. Toda vlada de Gasperija je napovedala, da bo izvedla agrarno reformo mirnim potem, to se pravi, da bo izdelala zakonski osnutek, po katerem bodo veleposestniki morali proti primerni odškodnini odstopiti del zemljišč, katera bodo dobili v obdelavo brezposelni in revni kmetje. Komunistična stranka v Italiji pa ni čakala na uresničenje tega dalekosežnega sklepa in je z učinkovito propagando uspela gnati delovne množice v mnogih krajih južne Italije, da so se nasilno polastile zemljišča veleposestnikov. Tako je prišlo do težkih nemirov in tudi spopadov med kmeti in policijo.

V nekoliko drugačnem, pa še prej v težjem položaju je danes majhna in res demokratično upravljana država **Belgija**. Vsled volilnega rezultata — o tem smo že pisali — res ni mogoče z vso gotovostjo reči, da je zadostna večina Belgijcev za povratek kralja Leopolda. Njegovi pristaši in nasprotniki pa kar najodločneje in še bolj brezkompromisno vztrajajo na svojih stališčih. Staro narodnostno nasprotje med Valonci in Flamci se je ob vprašanju Leopolda znova in tokrat zelo močno razplamtelo in vodilni belgijski državniki, pa naj si bodo krščanske ali socialistične stranke, bodo imeli mnogo odgovornosti in morali imeti predvsem mnogo obzirnosti in bistroumnosti, če bodo hoteli državo ohraniti kot je danes. O njih uspehu sicer ne dvomimo, toda valonski voditelj Fernand de Housse se je zelo odločno izrazil proti povratku kralja Leopolda in dejal, da bi v takem slučaju Valonci imeli že svojo lastno vlado. To pa so zelo dalekosežne izjave. Želeti je, da bo Belgija kljub vsem težavam vendarle premostila sedanjo krizo, ki je — iz splošnega evropskega ali svetovnega stališča gledano — pravzaprav tako malo pomembna.

In nedaleč od belgijskih meja v zavezniških conah zapadne **Nemčije** so enote ameriških vojaških kontinentalnih sil bile na manevrih. Ne sme se pozabiti povdariti, da so to bili prvi suhozemski vojaški manevri večjega stila. Kakšen smisel so imeli? — Gotovo je ves svet pred vprašanjem ali bo prišlo do vojne med Vzhodom in Zapadom? In katere vojaške ukrepe bi v tem slučaju podvzeli Amerikanci? — Ali bodo zapadni svet branili na sedanjih mejah, ali se bodo umaknili in do kam se bodo umaknili? Seveda ni mogoče iz poteka teh manevrov tega uganiti. Uradno poročilo ameriškega vojaškega poveljstva je povedalo to, da so manevri imeli namen, ugotoviti, kako bi bilo mogoče uspešno se upreti premočnemu sovražnemu letalskemu napadu iz vzhoda in izvesti urejen in uspešen umik. — Če pogledamo na te manevre z ozirom na nedavni Churchillov govor, postanejo ti manevri še posebno zanimivi.

Na **Češkem** se je razmerje med državo in katoliško Cerkvijo močno poostrilo. Po odhodu papeževega zastopnika nuncija, je ostal tam še njegov tajnik, kateremu je vlada sporočila, da v državi ni zaželjen. Z njegovim odpotovanjem so sedaj vsi odnosi z Vatikanom prekinjeni.

Zastopniki vseh veroizpovedi so položili prisego sedanjemu režimu, manjkali so le zastopniki katoliške Cerkve.

Tudi na političnem polju se je v državi izvršila važna sprememba. Zunanji minister Clementis, ki je bil naslednik Masaryka mlajšega, o katerem se je mnogo pisalo ob priliki komunističnega udara 1949, je bil razrešen svojih dolžnosti, ker so baje njegovi pogledi bili še vse preveč usmerjeni proti Zapadu. Naslednik v zunanjem ministerstvu pa je postal Široky Viljam, član komunistične stranke, ki je bil do sedaj namestnik ministerskega predsednika.

Zanimiv je vsekako tudi beg treh velikih letal s 85. timi češkimi državljani iz Češke v Nemčijo in sicer v amerikansko cono. Bilo je 67 moških, 16 žensk in dva otroka. Med temi begunci so baje tudi vodilni komunisti in državni uradniki.

Amerikanci imajo pa še drugod svoje težave. Tam v daljnji **Indokini**, je voditelj uporniških čet — Indokina je francoska kolonija — naščuval prebivalstvo, da je zasedlo glavno mesto, zažigalo ameriške zastave medtem ko je topništvo iz gora obstreljevalo ameriške vojne ladje, ki so bile v pristanišču na uradnem obisku. Vse to je seveda v zvezi s splošnim položajem na Daljnjem vzhodu, kjer je komunizem danes najbolj udaren.

Pravica staršev

Danes in pred sto leti

V slovenskem delu Koroške se od leta 1945 sem nekoliko poučuje tudi v slovenskem jeziku. Nekoliko samo, ker slovenščina Nemcem mrzi in se tisto more otrokom ponujati le „dozirano", le v malih požirkih. V Londonu so se tedaj vršila pogajanja o mejah Avstrije in je bilo treba dokazati, da Slovenci na Koroškem uživajo „vse pravice". Nekaj se je dalo in bilo je upati, da se vsa ta zadeva omili in jo bodo sčasoma tudi Nemci mirno sprejemali. Doba, ko se je moglo popevati „Deutschland, Deutschland über alles", ter „Danes je naša Nemčija, jutri pa ves svet", tista doba je minula. Slovenski pouk je slovenskim otrokom seve tako potreben, kakor nemški nemškim šolam. Ali glej, v Velikovcu se je razvnelo neko gibanje, kateremu sta se na čelo postavila dva koroška nemška politikastra, katerih ne eden ne drugi ni šolnik in ne eden ne drugi ni poklican, soditi o pouku na slovenskem ozemlju. Pred leti se je zgodilo, da je zastopnik Slovencev stopil do deželnega šolskega nadzornika, ter je šolniku predstavljal potrebo: že enkrat urediti šole, v katere pohajajo na Koroškem slovenski otroci, ker je tujejezična šola pri malih otrokih vendar nesmiselna in ker se tako kakor pri nas, nikjer na svetu ne poučuje. Šolski nadzornik je bil tega obiska sicer nekoliko nevoljen, pa je le odkrito odgovoril: „Ta stvar bi bila že izdavna uravnana, če bi se prepustila nam šolnikom. Ali če hočemo kaj spremeniti, pridejo takoj politiki (nemški nacionalci) in vsako reformo zabranijo." Sicer je bila politika vsenemcev razumljiva, hoteli so čez Celovec in Gorico priti v Trst. Kaj hočejo vsenemci danes še? Zameriti se vsemu svetu in žaliti slovenske sosede? Uredba slovenskega pouka se je uživljala, poročila o novem pouku so bila ugodna in glej, zdaj se zglasi stari Velikovec: „Nemškim starišem se godi krivica, krši se „Elternrecht"! Narodni prepir ni samo na Koroškem, tudi drugod je petelinov, ki zraven sebe drugega ne trpijo.

Taki in podobni poizkusi na Koroškem pa niso novi. Če listamo nazaj, vidimo to gonjo skozi celo stoletje in danes vam hočemo navesti le par primerov, katere opisuje list Andreja Einspilerja „Šolski prijatelj".

Šolski prijatelj 1852, stran 262 od 10. avgusta navaja številke tedanjih šol na Koroškem. Bilo je 17 slovenskih, 50 nemško-slovenskih in 207 nemških. — Všolanih pa je bilo 11.287 otrok, le 2160 otrok je bilo tedaj v deželi brez šolskega pouka.

V jezikovnem pogledu pa so se tedaj vršili isti boji za košček enakopravnosti slovenščine kakor danes in tedaj so imeli učitelji iste izkušnje kot jih imamo danes. Oni kakor mi vidimo, da je resničen in trajen napredek pri otroku le dosegljiv, če pričnemu delo tam, kjer je prvo podlago ustvarila družino, kjer so se torej starši poslužili svoje pravice, ko še niso stali pod pritiskom politike ali gospodarske odvisnosti.

Zanimiva so iz te dobe poročila takozvanih javnih izkušenj, ki so bile takrat v navadi. „Šolski prijatelj" poroča o taki izkušnji na boroveljski šoli, kjer je tedaj poučeval učitelj Sommer. „Učenci so pisali ,brali, računali in pripovedovali v obeh jezikih, da je bilo veselje poslušati. Torej ne odgovarja resnici, kar so nekateri nasprotniki slovenskega pouka trdili pri šolskih oblasteh, da se v Borovljah ne poučuje nemščina." Poročevalec pravi dalje, seve je tako poučevanje za učitelja težavno in naporno, lenuhi in delamrzneži pa seve to in tako delo mrzijo in sabotirajo. Te neverjetne uspehe pa je učitelj Sommer dosegel v premajhni in siromašno opremljeni enorazrednici." Poročilo namreč konča s sledečo pripombo: „Le to nas je bolelo, da v Borovljah še ni lastnega šolskega poslopja. 179 učencev in učenk je bilo pri javni izkušnji, v šolskem razredu pa je bilo reci in piši devet klopi."

V številki 44 istega lista z dne 26. 10. 1852 najdemo podobno poročilo o šoli v Štebnu pri Beljaku, kjer naglaša poročevalec uspešno delo učitelja Šimena Wiegele. Podobno se glasi poročilo iz Trušenj, kjer je tamošnji učitelj Tevž usposobil učence v obeh jezikih, da je bilo veselje poslušati otroke, kako so pripovedovali v obeh jezikih. Danes pa ravno iz tega kota dežele prihaja organizirani odpor, seve ne od mož, ki so z dušo in telesom učitelji mladini, marveč v prvi vrsti nosilci tiste miselnosti, ki je zastrupljevala v deželi sožitje obeh narodov.

Zanimiva je v tej zvezi tudi zahteva šole v Štebnu pri Beljaku, da mora vsakokratni nadzornik znati tudi slovenski. Tedaj so namreč dekani bili istočasno tudi nadzorniki in je bila ta zahteva stavljena na cerkveno oblast (1854).

Šolski prijatelj iz 1858 štev. 2 posebno naglaša, da so v šoli polagali veliko važnost tudi na gospodarsko izobrazbo mladine.

Pri nas na Koroškem

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Prihodnjo nedeljo bomo pri nas proslavili blagoslovjanje zvonov. Kar pet bronastih znanilcev bomo potegnili v cerkveni stolp, da nas bodo v bodoče v dobrih in žalostnih časih bodrili, ter nam oznanjali delopust in nedeljo ter nas spremljali od rojstva do groba.

Isti dan je tudi pri Šercerju v Šmiheli velika razstava, katero priredijo udeleženke gospodinjskega tečaja. Pokazala bodo dekleta izdelke svojih urnih rok in tudi marsikaj za pod zob, kar si bomo lahko kupili. Obe prireditvi bosta gotovo privabili mlado in staro k nam v Šmihel in prepričani smo, da boste z enim kakor drugim zadovoljni. Pričetek razstave ob osmih in konec od 18.-tih.

SV. LENART PRI SEDMIH STUDENCIH

Čas mineva in zbudili smo se iz težkega zimskega spanja. Zato se moramo spet kaj oglasiti, drugače bodo res nekateri mislili, da nas je vzela zima.

Na nekaj pa ne smemo pozabiti. Naši pevci se spet pridno pripravljajo za novo oddajo in tako bi še radi prej pokazali kaj so se v zimskih večerih naučili, saj pozneje ne bo več toliko časa, ko bo spet dovolj dela na polju. Ker jih bo pa ves čas manj, nekateri se namreč poženijo ali pa gredo kam služit, bo treba poskrbeti za naraščaj, drugače bo z našim znanim zborom konec, kar pa nikakor ne bi radi. Upajmo, da bo imel naš Lojzek dovolj sreče z nabiranjem in jih bo toliko spravil skupaj, da bomo morali kor povečati, ali pa zgraditi novega.

Volitve so tudi mimo. Pred volitvami je bilo zborovanj in posvetovanj kar dovolj. Volitve so izpadle tako, kot smo to pričakovali. Kljub temu, da so se vozili „gotovi" krogi okoli s propagandnim vozom in dokazovali ljudem „resnico", so dobili „lepo" število glasov, posebno pa mandatov. Povedali bi to vsakemu na uho pa žali Bog ne moremo, zato moramo to storiti kar pismeno, dobili so namreč en mandat m a n j kot so ga pa imeli prej. Tako jim je ljudstvo pokazalo, kako jih ima „rado". Tudi tisti, ki nočejo pozabiti na „lepe stare čase", so dobili primeren odgovor.

Pa naj bo za danes dovolj pa še drugič kaj več.

TINJE—KAMEN

24. marca ob desetih dopoldne se je na železniškem mostu čez Dravo pri Kamnu, katerega točasno popravljajo, zgodila prometna nesreča, ki je povzročila precejšnjo škodo. Poškodovana sta tudi dva železniška uslužbenca. Pri premikanju prazne garniture, ki je prišla iz Celovca, se je odklopilo nekaj vagonov, ki so drveli s precejšnjo brzino na na mostu stoječi delavski vlak.

Prejšnji mesec nas je zapustil tudi č. g. kaplan Goršek, ki je nad štiri leta služboval v Tinjah in je nastopil novo mesto v Štefanu pri Zilji. Ob slovesu smo šele prav spoznali, kako zelo ga je zljubila šolska mladina, ki se kar ni mogla ločiti od svojega kateheta. Prav lepa mu hvala za vse delo, ki ga je posvetil fari in mladini z željo, da bi tudi njegovo delo v Štefanu bilo uspešno in blagoslovjeno.

CELOVEC—PLIBERK

Od sobote 1. aprila bo promet na progi Celovec—Pliberk zopet normalen in sicer po zimskem voznem redu od 2. oktobra 1949.

Jutranji vlak iz Celovca bo vozil ob šestih in dospe v Pliberk ob sedmih in tri minute. Večerni vlak pa bo vozil ob 18 in 25 iz Pliberka in dospel v Celovec ob 19 in 24.

BISTRICA—SVEČE

Tudi v naši občini so odborniki že volili župana. Soglasno so zato važno mesto izbrali prejšnjega župana, kovaškega mojstra g. Andreja Inzko, ki je med prebivalstvom splošno priljubljen. Potek volitev je vodil naš zastopnik g. Simon Ferčnik. Želimo, da bi novi odbor z g. županom na čelu uspešno deloval ter nam zagotovil mnogo subvencij, saj imamo kot vsaka občina, mnogo potreb.

MAČE NAD BISTRICO V ROŽU

Oštinovi mami v slovo!

Po Mačah že prve spomladne rožice cveto in ptički od jutra do večera žgole. Kmetje so že začeli z opravili na travnikih in polju in otroci vsi radostni uživajo pomladno sonce. Oštinove mame pa ni več, da bi se veselila nove pomladi, ponovnega vstajenja v naravi. Lepega sončnega popoldneva je prenehalo biti blago srce. Sveti nadangel Gabrijel jo je peljal praznovat Marijin praznik v večnost.

Nepozabno Oštinovo mater, Marijo Partl, je odlikovala zlasti zvestoba. Zvesta je bila vseskozi sv. veri in zvesta narodu. S ponosom je pred smrtjo izpovedala tudi svojo zakonsko zvestobo. Doma pri VorščU v Svečah, je 25. letna postala gospodinja obširne in lepe Oštinove domačije. Njeno življenje je potekalo po vodilu: „Moli in delaj". Lepo je vzgajala svoje otroke, ti so jo v njeni dolgi bolezni pogosto obiskovali in ji bili hvaležni za vso ljubezen in skrb.

V nedeljo smo jo spremili na pokopališče v Svečah. Na domu ji je zapel mešan zbor: „Vigred se povrne..., al' predrage nikdar več k nam ne bo nazaj." V spremstvu domačega g. župnika in preč. g. Komarja je pokojnica nastopila poslednjo pot — preko Mač, mimo cerkve pri Križih in skozi Sveče na svoje zadnje zemsko počivališče. Na pokopališču so nam preč. g. župnik predstavili rajnico kot vzorno, zgledno krščansko mater. Še zbor se je poslovil od nje s tolažilno pesmijo „Nad zvezdami". Množica ljudi, ki so jo spremljali prav z Mač, je pričala, kako priljubljena je bila pokojnica. Naj mirno počiva in se veseli v Bogu, ji želimo, žalujočim sorodnikom pa izrekamo sožalje.

DEŽELNA BOLNICA

Deželna vlada je na svoji seji dne 24. marca odobrila 10 in pol miljona šilingov za povečanje deželne bolnice v Celovcu, v Beljaku in Wolfsbergu. V celovški bolnici bodo s tem povečali število postelj za 300.

Na isti seji je vlada odobrila tudi 950.000 šil. za tlakovanje cest ob koroških jezerih in sicer Klopinjsko, Baško ter Belo jezero.

Velikonočni običaji

V PODJUNI. Na cvetno nedeljo se zbere staro in mlado okrog farne cerkve. Na stotine „praseljcev" čaka duhovnikovega blagoslova. Nekateri so izredno lepi. Dolgi so do 10 m. Žilavi kmečki fantje so jih zvezali z veliko spretnostjo. Sedaj se pa postavljajo z njimi. Po stari navadi namreč smejo fantje onemu, ki se upa priti k cerkvi s „praseljcem", ki ima parno število obročev, porezati obroče s „praseljca". Tak fant je pač siromak in še dolgo ga prezirajo sovrstniki radi take sramote. Domov grede pa tekmujejo fantje. Vsak hoče biti prvi doma. Preden prestopi domači prag, pa obleti trikrat zaporedoma v velikem krogu hišo. Nihče ne sme tega opustiti, drugače bi se zameril gospodarju. Ljudska vera pravi, da je tam notri perutnina varna pred lisico in kraguljem. Da bi bilo to varno zavetišče čim večje, pa napravijo vestni fantje kar precej dolgo pot okrog domačije. — Še isto dopoldne vzame gospodar iz praseljca nekaj najlepših vejic in jih ponese na polje. V vsako njivo vtakne po eno vejico in moli za blagoslovljeno letino. — Na veliki četrtek mora fant-praseljčnik še pred sončnim vzhodom obrati s praseljca vse mačice. Te so namenjene za živino. Sedaj pa ima fant pravico do bogatega plačila. — V strogem postu preživijo kmetje veliki teden. Zdržujejo se vseh mastnih, mesenih, mlečnih in jajčnih jedi. Kuhano suho sadje pride zvečer na mizo. — Da bi si čebelar zagotovil dobro letino, založi na veliki petek pred sončnim vzhodom vse družine z medico. Brez velike sile noben kmet ne napreže na „velike dni" svoje živine. — Na veliki petek, ko nebo rdi v jutrnji zarji, prihaja staro in mlado na trato pred hišo. Tu pokleknejo na gola kolena in molijo staro molitev, o bridkem trpljenju Gospodovem, ki obvaruje pred notranjimi boleznimi. — Na veliko soboto na „krsn'co" prižge vsak gospodar z blagoslovljenim ognjem, katerega so prinesli otroci od cerkve, na svojem polju „lebrnico". Okrog devete ure, ko zazvone prvič velikonočni zvonovi, se kadi že na stotine „lebrnic" po podjunskih poljih. Vse, kar se je nabralo med letom odpadkov v drvarnici, vse to zaneso na polja. Toliko se jih včasih nabere teh odpadkov, da blagoslovljeni ognji skozi celo velikonočno osmino tle na polju. Popoldne neso dekleta meso k „k žegnu". To pokajo možnarji, da je veselje! V vsaki večji vasi ali okraju župnije se že od pamtiveka žegnajo velikonočne jedi. Tja prinesejo naše podjunske Mojce svoje zvrhane in visoke košare. Vsaka je ponosna, ki prinese najlepše napravljeno in najbolj zvrhano. Po žegnu pa hite domov. Katera bo prva? Od tega odvisi veliko. Hudomušni fantje pa kaj radi prekrižajo prosto pot z raznimi ovirami in se veselijo, če vsled tega, katera svoj lepo nališpani jerbas prevrne. — Šele v nedeljo zjutraj se zbere vsa družina okrog mize in zaužije na tešče nekaj žegnanega mesa, kruha in hrena. — Na krstnico zvečer in ponekod na veliko noč v prvih jutranjih urah kresimo. Fantje že tedne prej kopljejo smolnate borove štore, tako zvane „kiene". Vsaka vas ima navadno svoj ogenj. Ako so fantje nakopali dosti kresiva, ga uvrstijo v malih kupčkih v obliki križa, vrste ali srca. Kjer pa nimajo zadosti „kienov", pa zapalijo večji kres. Med tem, ko Šviga plamen visoko pod nebo, molijo vsi rožni venec. Nato sledi petje. V svečani zbranosti in v prijateljskem pogovoru pa pričakuje vaška gmajna velikonočnega jutra.

OKROG GREBINJSKEGA KLOŠTRA. Najlepše „prajteljne" prineso gorjanci. Bratje s podna občudujejo te ljubko ovenčane prajteljne z lesketajočo monštranco v sredini. Prajtelj naj ima neravno število obročev, drugače mu jih smejo porezati. Po blagoslovu hiti vsak s svojim domov in nese žegnano cvetje trikrat okoli hiše. Troje rdečih piruhov je njegovo plačilo. — Na veliki petek pa, ko položi gospodinja po zavezovanju zvonov razpelo v kotu vznak, potihne vse v hiši. Sveta zbranost je na vseh obrazih, kot bi imeli mrliča v hiši. Na veliko soboto prineso fantje žegnani ogenj domov. Najprej zažgo kres zunaj na zelnjaku, nekaj ognja pa dadó tudi na domače ognjišče, da bi ogenj nikdar ne škodoval. Ko je duhovnik blagoslovil živila, pa se spravi gospodar na delo, razreže prajtelj in napravi iz njega križe. Preden gre k vstajenju, jih natakne nad vrata. Nalepšega in najbolj okusno izrezljanega obesi v poselski sobi. Na poti k cerkvi pa vtakne v svoje polje najlepše vejice hkrati pa poškropi brstečo sestavino z žegnano vodo, proseč, da bi „hratova". Ko zapoje zvečer plat zvona in zagrmijo možnarji, se zbirajo ljudje in skupno častijo z rožnim vencem Mater vstalega Gospoda. Z baklami v rokah razsvetljujejo to nočno procesijo. Po polju pa gori vse polno kresov, zažganih od blagoslovljenega ognja, in vsem oznanjajo veselo vest o Kristusu zmagovalcu nad smrtjo.

V CELOVŠKI OKOLICI sicer nimamo toliko lepih velikonočnih običajev kot drugod in še ti ginevajo vedno bolj pod vplivom mesta in zaradi nerazumevanja od strani ljudstva. A nekaj nam jih je še vedno ostalo in upamo, da se jih bo ljudstvo z novo ljubeznijo oprijelo in olepšalo z njimi obhajanje velikih cerkvenih praznikov. — Na cvetno nedeljo blagoslavljajo kakor drugod tudi pri nas „mucovce". Gospodar mora vejice porezati že v soboto pred sončnim vzhodom. Na veliki petek pa oberejo otroci s teh vejic mačice, ki jih dobi živina, da ostane med letom zdrava. Iz vejic napravijo križce, katere zanese kdo izmed domačih na krstnico ali na veliko noč zjutraj na polje. Na vsako njivo se vsadi po en križec in se poškropi v obliki križa z blagoslovljeno vodo. Polje potem bolje rodi. Na veliko soboto se blagoslovi pri nas razen mesa, jajec, korenja in drugih jedi tudi še nekaj rdečih storžev turščice. Te dobijo na velikonočno jutro svinje, da bi bile med letom zdrave in se dobro „ravnale". Na krstnico zvečer — po vstajenju — pa nosimo bakle. Napravimo jih že v postnem času iz tenkih zelenih smrekovih vej, katere na drobno nacepimo in nabijemo s smolovino. Med postnim časom jih potem sušimo pred hišami na soncu. Dolge so do 6 m ali pa še več. Na krstnico zvečer se zberemo — večinoma mladina — z baklami na določenem mestu izven vasi, kjer prižgemo bakle, ki jih potem nesemo daleč po polju okoli vasi na hrib. Pevci zapojo tam najprej velikonočno alelujo in nekaj nabožnih velikonočnih pesmi, nato pa še nekaj domačih narodnih. Šele pozno v noč se razidemo s kakšno velikonočno pesmijo. — Nekdaj je šla vsa vas v procesiji z baklami in molila rožni venec. Toda upamo, da bo novo versko gibanje tudi te že pozabljene običaje znova poživilo, da bo zopet vsa vas kot ena samo složna družina pričakovala veliko noč.

V ROŽU leti fant s svojim „prajtlnom" okrog hiše, potem ga pa natakne na drevo. Veje za prajtelj pa morajo biti vsekane v bližini hiše že v soboto pred vzhodom, zato, da bi Bog obvaroval pohištvo pred strelo in ognjem. Na veliko noč gre gospodar, še preden odzvoni k jutru, blagoslovi polja in potakne v zemljo križce iz blagoslovljenih vejic. Mučice pa dobi živina.

PRI ZILJI nosijo fantje težke prajteljne k cerkvi. Že dolgo obstoja ta navada, da okrasijo prajtelj, ki je podoben mlademu drevesu, z jabolki in včasih še z drugimi dobrimi stvarmi. Kar šibijo se prajteljni pod dobro težo. Že jeseni pripravi skrbna gospodinja najlepša jabolka, da bodo krasila prajtelj. Vsak se postavlja in je ponosen na svoja številna rdeča jabolka, ki se kakor živ venec ovijajo prajteljna, okrog katerega so nekako v sredini navezane mučice in pa „smrlinje". Prav previdno nosi vsak svoj prajtelj, da ne bi katero jabolko, ki so kakor jagode na rožnem vencu privezane na močno špago, med potjo izgubil, ali pa da bi mu ga ne kak zvit in hudoben fant utrgal. — Prajtelj položijo med letom pred prag, kadar vstopi v hlev kaka novo kupljena živina, ali pa kadar gre prvič na pašo. Nekaj vejic odrežejo s prajtla in napravijo križce. Ko se na veliko soboto zvonovi zopet „vrnejo iz Rima", pa zakopljejo pred vsakimi vrati tri križce in jih poškropijo z blagoslovljeno vodo. Vse to, da bi satan in nesreča ne prestopila domačega prava.

OKROG ŽELEZNE KAPLE. Ko se zopet odvežejo zvonovi, hitijo vsi k vodnjaku. Tam se umijejo in šele potem zajtrkujejo. Ta dopoldan dobi vsa živina kos kruha, potrošenega z blagoslovljeno soljo in z zmleto skorjo blagoslovljenega lesa. Na veliki petek zajtrkujejo ponekod šele dopoldne enkrat, in sicer okisano redkev, v spomin na grenko in kislo pijačo, katero so Gospodu ponujali, ko je na križu visel. Na veliko soboto pa blagoslovljajo tudi domove, kakor o božičnih praznikih.

*

Samo nekaj običajev smo povzeli iz velike množice teh lepih starih navad. Treba je, da jih ohranimo kjer so še in da jih poživimo kjer že ginevajo in jih napolnimo z novo vsebino. Kakor so vzrastli ti običaji, ko so naši predniki bili močno prežeti duha Kristusovega in so z razumevanjem ter ljubeznijo živeli s Cerkvijo in sledili njenim obredom, tako bodo znova zaživele in se udomačile te in morda še lepše šege šele tedaj, ko bomo mi vsi zopet bolj verno in v duhu Cerkve obhajali svete praznike cerkvenega leta.

Umetni gnoj — zagotovilo dobre letine

Umetni gnoj še ni stara iznajdba, še danes ni umetni gnoj toliko poznan in cenjen kakor pa bi po svoji vrednosti in učinkovitosti moral biti. Umetni gnoj pa seveda tudi stane in je razmeroma drag, zato ni čudno, da je še danes zelo veliko število onih kmetov, ki si mislijo: „Naši predniki niso poznali umetnega gnoja, pa so zato imeli vse eno dobre pridelke in so boljše živeli kakor pa živimo danes pri vseh umetnih sredstvih za povečanje pridelkov."

Res je, da naši predniki niso poznali umetnih gnojil in so mogli zato uporabljati le edino hlevski gnoj. Je pa veliko vprašanje, če so res bili pridelki takrat tako lepi in tako obilni, kakor danes večkrat slišimo. Res je sicer, da takrat še ni bilo toliko raznih škodljivcev kakor pa jih je danes, vendar pa je zelo verjetno, da so posebno pri takratni razmeroma slabi obdelavi zemlje in pri takratnem gnojenju bili pridelki slabi. Poleg tega pa so od takrat že leto za letom morale naše njive in naši travniki dajati pridelke in so morali zato seveda vporabljati hranilne snovi iz zemlje. Ako teh hranilnih snovi nismo nadoknadili, se mora zemlja končno izčrpati in so tudi zato pridelki vedno manjši in slabši.

Razen tega pa je še tudi veliko vprašanje, če so naši predniki v resnici boljše živeli kakor pa živimo danes. Mogoče so pa to bolj besede in pa navada, da hvalimo vse ono, kar je nekoč bilo, grajamo pa vse ono, kar je danes in prav nič ne pomislimo, da je minulo pač nekoč bilo in se ne povrne nikdar več.

Resnica pa je, da nam hlevski gnoj sicer zagotovi s svojim vsestranskim ugodnim učinkovanjem plodnost, to je rodovitnost zemlje, da pa nam res obilne pridelke in dobro letino more zagotoviti le uporaba umetnega gnoja.

Hlevski gnoj, ki ga imamo na razpolago, v resnici v nobenem kmečkem gospodarstvu ne zadostuje za pravilno in zadostno gnojenje. Oni gospodarji, ki pravijo, da morejo shajati samo s hlevskim gnojem in jim ni treba kupiti nobenega umetnega gnoja, v resnici varajo sami sebe in tudi škodujejo samim sebi, ker se bo preveliko izčrpanje zemlje nekoč moralo maščevati.

Kakor hitro torej skopni sneg in se zemlja toliko osuši, da moremo brez večjih težav na njivo in na travnike, začnemo takoj trositi umetni gnoj. Najprej trosimo fosforna in kalijeva gnojila, ako teh gnojil nismo iz enega ali drugega razloga trosili že v jeseni. Nato pa trosimo še dušična gnojila. Za jare vrste žita in za okopavine moramo trositi gnojila pravočasno, da jih bomo pri obdelovanju zemlje mogli še dobro premešati z zemljo.

Pri trosenju umetnega gnoja moramo paziti, da so ta gnojila res enakomerno porazdeljena po vsej površini. Ona umetna gnojila, ki jih smemo mešati, seveda pred trosenjem pomešamo med seboj, da nimamo dvakratnega dela.

Ako nimamo stroja za trosenje umetnih gnojil in ako je zemlja še premokra in preveč mazava, trosimo umetna gnojila z roko. Iz primerne posode, ki je lahko spletena tudi iz slame, zajemamo z velnico ali vejačo (Streuschaufel) umetno gnojilo in ga trosimo. Tak način trosenja umetnih gnojil nam omogoča, da moremo tudi ob jutranjem mrazu, ko moramo nositi rokavice, trositi umetni gnoj, kar nam bi bilo z golo roko težje mogoče.

Kljub našemu načrtu in kljub dobri volji, da bi zadostno gnojili s hlevskim gnojem in z umetnimi gnojili, nam pa večinoma to seveda preprečijo razmerama visoke cene umetnih gnojil. Zato moramo napraviti nekak načrt za uporabo hlevskega gnoja, ki ga bomo vporabili predvsem tam, kjer je najbolj potreben in kjer nam more tudi največ pripomoči do visokih pridelkov. Pri tem se bomo ravnali po temle pravilu:

Travnikom bomo gnojili z umetnimi gnojili zelo dobro, njivam in to zlasti žitom dobro, ostalim rastlinam pa manj. Nasprotno pa bomo travnikom gnojili le poredkoma s hlevskim gnojem, njivam in to zlasti žitom večkrat, ostalim pridelkom pa največ.

Ako je le mogoče, gnojimo tako, da dobijo travniki zadosti kalijevih in fosfornih umetnih gnojil, njivam pa gnojimo predvsem s fosfornimi umetnimi gnojili in nato šele s kalijevimi in dušičnatimi umetnimi gnojili.

Ako se bomo ravnali po prednjih navodilih, moremo upravičeno pričakovati, da bodo naši pridelki vedno boljši, bodimo pa prepričani, da se nam bo uporaba umetnih gnojil pri pravilni uporabi vedno izplačala.

Mati vzgaja

Tomija imam prav rada. Prijeten, trileten deček je. Okrogel, vesel in vedno lačen. Zna lepo pozdraviti, tudi že k angelčku varuhu moliti, a ne zna pa še reči „prosim", ne „Bog lonaj" ali „hvala". Mami sem to povedala in mi prav nič ni zamerila (nekatere rade zamerijo, če o njihovem otroku kaj rečemo).

„Oh, pri vsem delu in skrbeh sem res kar pozabila, da včasih ne reče" se je izgovorila. „Res ga moram na to navaditi."

Tisti teden po tem dogodku so Tomija naučili prositi in zahvaliti se.

„Bogec daje rast, varuje žito; oče se trudi vse leto, da imamo dovolj kruha in drugega. Zato moramo za kruh prositi in se zanj zahvaliti."

Tomi je kimal, da razume in obljubil, da bo lepo prosil. Saj je imel sicer dobro voljo, le včasih je bil trmast in nalašč ni hotel tega storiti, kar so ga odrasli učili.

Čez nekaj časa...

„Mama, strašno sem lačen!"

Mama ga še pogledala ni.

„Mama, ali ne slišite?"

Res zgleda, da mama ni slišala prošnje.

„Mama, kruha mi dajte!"

Mama, kot, da je gluha.

Tomi se je spomnil: „Mama, prosim kruha mi dajte, hudo lačen sem!"

Mama ga je ljubeznivo pogledala, mu dala kos pogače in mu pokazala na križ.

Tomi je vedel kaj mora: „Bog lonaj," je dejal, obrnjen h križu in se hvaležno nasmejal ljubi mamici.

Odslej Tomi zna prositi in zahvaliti se.

DAVKOPLAČEVALCI POZOR!

Kakor vemo, se vam dostavljajo sedaj davčni predpisi in sicer za dohodnino in prometni davek (Einkommen- und Umsatzsteuer). Oglejte si ta glavna pisma davčnih uradov točno in če mislite, da je davek nepravilno odmerjen, potem napravite pravočasno — po navadi tekom 30-tih dni — priziv na pristojni davčni urad. Priziv je treba kolkovati. Vsi, ki ste v posesti izkaznic kot žrtve fašizma (Amtsbescheinigung, Opferausweis), imate popust pri davkih in je potrebno, da to finančnemu uradu javite ali pa v prizivu to svojo upravičeno zahtevo navedete. Pri odmeri dohodninskega davka se upoštevajo tudi posebne obremenitve kot n. pr. daljša bolezen, pohabljenost, oskrba družinskih članov, za katere je dotični moralično obvezen skrbeti, stroški za nabavo pohištva ob priliki poroke hčere, študij otrok td.

MLEKO

Celo desetletje je mestno prebivalstvo dobivalo na pol posneto mleko na nakaznice. S 27. marcem pa bo maščoba mleka povišana od 2,5 na tri odstotke, cena ostane ista. Mlekarne bodo torej samo posnemale mleko, ki ima nad tri odstotke maščobe. Cena mleku je tudi zanaprej šil. 1.40 za liter.

CENE ZLATA

Na vseh črnih borzah za zlato se je zmanjšalo popraševanje po zlatu, radi tega so tudi cene močno padle. Nekateri poznavalci so pripovedovali v tej zvezi, da se je posrečilo zlato kemično proizvajati. Na žalost pa še kemija ni tako daleč, da bi se tako proizvajanje tudi izplačalo. Tudi najnovejši pogledi v atomske skrivnosti še niso prinesli cenene možnosti produkcije.

Ker pa so cene v resnice le padle, morajo vzroki za to biti kje drugod. Gibčni prekupčevalci pa so si bili takoj na jasnem. Še pred politiki in gospodarskimi mogotci je bežalo zlato iz Kitajske. Ti begunci, ki so bili navajeni dobrega življenja so vrgli takoj svoje zlato na trg in je velika ponudba povzročila padanje cen. Rdeča kitajska vlada je javila, da je kot vojni plen spravila v svoje območje pet sto miljonov dolarjev zlata, in poznavalci kitajskih razmer trdijo, da ga je še mnogo več pobegnilo.

Pozor

TELEFONSKA ŠTEVILKA ZA UREDNIŠTVO IN UPRAVO „NAŠ TEDNIK" je: 43 - 58

Slovenske oddaje v radiu

30. marca:

9.00—9.30 Poročila, pouk slovenščine, jutranja glasba.

15.00—15.15 Literarna oddaja.

31. marca:

9.00—9.30 Poročila, zdravniško predavanje, glasba.

1. aprila:

9.00—9.30 Pregled svetovnega tiska.

2. aprila:

7.15—7.45 Kvartet „Veseli fantje" poje slovenske pesmi.

13.40—14.10 Nastop mešanega seksteta iz Kotmare vasi.

3. aprila:

14.30—15.00 Poročila, pouk slovenščine, gospodarsko predavanje, kmečka glasba.

4. aprila:

14.30—15.00 Poročila, literarna oddaja, lahka glasba.

5. aprila:

14.30—15.00 Poročila, gospodinjsko predavanje, kmečka glasba.

Z. I. M.:

Zvesta srca

3.

„Lori, Drejč, še meni vrzita! Tako rada bi jih jedla!" je prosila Nežica.

Sama že sita, sta bila volje sestrici ustreči. Lomila sta polne veje in jih metala na tla. Nista vedela, da v trhlini bolj spodaj gnezdijo ose. Precej težka veja se je ujela in zadela ravno v osir. Ose so se razdražene razletele na vse strani. Lori in Drejč na vrhu drevesa sta dobro vedela, da morata čisto mirovati, če hočeta, da ju ose ne opikajo. Neži pa je mahala in se jih otepala, da so še bolj silile za njo. Ena jo je pičila na nos, druga blizu ušesa in še ena na roko. Ob vpitju bratov in sestre, se je prebudil tudi Hanzej. Začel je vekati in mahati z rokami. Spazile so ga hude ose in ga hudo opikale. Malček je tako presunljivo žalostno jokal, da ga je mati Ana slišala na njivo in vsa prestrašena prihitela gledat, kaj se je zgodilo.

„Mama, mama! Hanzija so pa ose!" so vsi preplašeni hiteli poročati otroci.

Mama je vzela malega v naročje in kmalu našla opikana mesta. Nežica je stala poleg nje in z mokrimi očmi motrila bratca. „Ti si kriva," ji je kljuvalo v srcu. V velikem strahu za brata se ji je utrgalo vprašanje: „Mama, kajne, da Hanzej ne umre?" Mlinarica je s slino pomazala opikane dele in pritisnila nanje mrzel kamen, da bi bolečina pojenjala. Ni ozmerjala Nežke, saj je še otrok in nima še tiste pameti in preudarnosti kot odrasli.

„Domov bomo šli, otroci," je tiho velela. Mali je stokal in pojokaval. Včasih močno-boleče pa spet kratko-utrujeno.

„Mama, nikdar več ga ne bom pustila samega," je obljubovala gredoč Nežka. Mama pa je molčala. Deveti je Hanzej in prav tako ljub ji je kot vsi drugi, če ne še bolj. Ne bi ga hotela pustiti umreti! Ne, čeprav je še drugih dovolj. Fantek je bil že hudo otekel, mamo je resno skrbelo, kaj bo. „Žalostna Mati, ti mi pomagaj," je vzdihnila, ko so bili vštric kapelice na pokopališču. „Ti mrtvega Sina držiš v naročju in veš kako hudo je. Pusti mi tegale mojega Hanzija pri življenju!" Postalo ji je lažje.

Ko so zavili na stezo, so že pritekli nasproti Primi, Toni in Foltej. Igrali so se pod stogom in imeli nalogo poditi sitne kokoši s kapusja.

„Mama, lačni!" so kričali eden čez drugega.

„Vsi dobite dobre mavžne," jim je obljubovala mati. Nežka je tekla naprej, vzela ključ izpod praga, odprla duri, popravila ležišče v zibelki in dejala kruh na mizo. Mati jim je odrezala precejšnje kose. Z zahvalo so jih vzeli v roke in šli ž njimi na prag. Tam so tiho sedeli in z nekako pobožnostjo uživali tečni kruh. Nežica pa se svojega dela ni dotaknila. Slonela je ob zibeli in pogovarjala malega, da bi se vsaj malo nasmejal, a ni ga pripravila do tega. Hanzej še jesti ni hotel. Vse ga je preveč bolelo. Mama je poslala Tonija po botro Leno.

„Kaj naj naredim," je povpraševala Nani došlo Lenko.

„Do jutri ga pusti. Noč bo že svoje naredila. Če ni v telesu preveč strupa, bo fant ostal. Saj veš, da je ena osa za devet čebel huda. — Drugič pa naj ga Neži k meni prinese, boš bolj brez skrbi zanj. Tudi Primi, Toni in Foltej lahko pridejo. Botrica sem jim in ti, Nani, si res preveč vprežena."

Mlinarica ji je bila hvaležna. Pa jih bo res k Leniji pošiljala. Za uslugo ji vsak dan lahko odstopi malo mleka in kako jajce.

Hanzej se je vso noč mučil. Malo telesce je gorelo v vročici. Nežico je s silo spravila spat, sama pa ni zatisnila očesa. Mož pa je spal, kot da bi nič ne bilo. Rad je imel ženo in otroke, a take skrbi, kot mama, zanje ni imel. „Boš videla, da ostane. Je naše sorte in kopriva nikdar ne pozebe," je tolažil ženo.

Zjutraj je odjenjalo. Fantek se je polagoma pogreznil v globok spanec in Nežki je vidoma odleglo.

Pri botri Leni

Poslej so ob popoldnevih hodili k teti Leni. Mojštrinja ni bila le dobra šivilja, ampak tudi izborna vzgojiteljica. Pripovedovala jim je zgodbe iz davnih dni, jih učila moliti pa tudi spoznavati prirodo: rastline in živali. Imela je pod stropom vrsto knjig, v skrinji polno za otroke tako privlačnih spominkov in malih dragocenosti. Na vrhu so visele posušene zdravilne rože in če so v vasi za ljudi ali živali kaj sličnega rabili, so gotovo dobili pri Leni.

Kadar je bila šivilja prav dobre volje in so bili otroci pridni, jim je pokazala slike o Zgodbah sv. pisma. Potem so celo noč le o tem sanjali in Primi je nekoč celo noč vpil, ker se mu je priteknilo, da je (kralj) David, ki se bojuje proti Goljatu.

Neži pa je nekoč skrivnostno prosila mamo: „Mama, Mohorjeve bukve naročite, tam je vse notri. Teta Lena toliko znajo, ker imajo take bukve. — In starši so se potem res odločili za „mohorjevke".

„Botrica, pokažite nam enkrat Turke," je prosil Drejč.

„Do drugič jih bom poiskala in če boste pridni, vam jih bom tudi pokazala."

(Dalje prihodnjič)

List izhaja vsako sredo. — Naroča se pod naslovom „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, levo — Cena mesečno 1.60 S. — Posamezna številka 40 grošev. — Lastnik in izdajatelj: Krščanska ljudska stranka, Celovec, Viktringer Ring 26. — Odgovorni urednik: dr Valentin Inzko, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tiska: Tiskarna „Carinthia", Celovec.
Telefonska številka uredništva in uprave lista 43—58.